

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย

3.1 วิวัฒนาการของอุตสาหกรรมไทย

อุตสาหกรรมได้เกิดขึ้นในประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย แต่อยู่ในรูปของอุตสาหกรรมในครอบครัวเป็นลักษณะหัตถกรรมซึ่งใช้แรงงานของตนเองหรือของสมาชิกในครอบครัว เมื่อยามว่างหลังจากงานหลัก โดยอาศัยประสบการณ์ถ่ายทอดสืบต่อกันมา สิ่งของฟ่งที่ผลิตได้ ดังเช่น มีดพร้า ผ้าทอ เครื่องปั้นดินเผาประเภทถ้วยชาม หรืออาวุธยุทธโศปกรณ์ แต่ก็ไม่ได้เป็นรายได้หลักของครอบครัว คงเป็นอาชีพรองจากอาชีพหลักคือการเกษตรเท่านั้นอย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงพื้นฐานของวิวัฒนาการของอุตสาหกรรมไทย ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ได้อำนวยให้ในสภาวะของเศรษฐกิจแต่ละยุคสมัย

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการผลิตทางอุตสาหกรรม ได้เริ่มขึ้นในสมัยรัชการที่ 4 (พ.ศ. 2394 - 2411) ซึ่งในระชยะเวลาดังกล่าวได้เริ่มมีการนำเครื่องจักรมาช่วยในการผลิตบ้างแล้ว ส่วนใหญ่ได้แก่กิจการโรงสีข้าว โรงเลื่อยจักร โรงพิมพ์ โรงน้ำตาล ฯลฯ อย่างไรก็ดีวิวัฒนาการของอุตสาหกรรมไทยก็เป็นไปอย่างช้า ๆ แม้ว่ารัฐบาลสมัยต่อ ๆ มา จะได้สร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่นถนนหนทาง การรถไฟการประปา การไปรษณีย์โทรเลข การไฟฟ้า และการโทรศัพท์ขึ้นแล้วก็ตาม จนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเมื่อ พ.ศ. 2475 รัฐบาลในขณะนั้นได้มีนโยบายที่จะพัฒนาส่งเสริมให้กิจการอุตสาหกรรมมีความสำคัญ เช่นเดียวกับเกษตรกรรม จึงได้เริ่มส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมแบบทันสมัยขึ้นหลายประเภท โดยมีความมุ่งหมายขั้นต้นที่จะทำการผลิตสิ่งอุปโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพของราษฎรขึ้นเป็นนอย่างแรก แต่เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2482 และสงครามมหาเอเซียบูรพา เมื่อ พ.ศ. 2484 ทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรมและการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกาต้องหยุดชะงักลง

อย่างไรก็ตามในระหว่างระยะเวลาที่มีการสงคราม ประเทศไทยก็ต้องพยายามพึ่งตนเองให้มากที่สุด โดยใช้โรงงานอุตสาหกรรมทั้งของรัฐบาลและเอกชนที่มีอยู่แล้วทำการผลิตสิ่งอุปโภคบริโภคบรรเทาความต้องการของประชาชนในยามคับขัน กับรัฐบาลได้จัดตั้งกระทรวงอุตสาหกรรมขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2485 เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องการพัฒนาส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรม

กรรม ในระยะนี้จึงมีโรงงานอุตสาหกรรมที่รัฐเป็นเจ้าของ (ต่อมาเรียกว่า รัฐวิสาหกิจ) เกิดขึ้นเพื่อทำการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับการครองชีพของราษฎรอีกหลายประเภท ตลอดจนที่พักพิงและสุขภาพอนามัยสำหรับราชการทหารอีกด้วย

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนได้เห็นถึงความสำคัญของการที่จะพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมในประเทศ จึงได้มีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่จำเป็นขึ้นอีก ทางภาครัฐบาลนั้นได้พยายามจัดหาพลังงานไฟฟ้าและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ รวมทั้งการจัดตั้งโรงงานนำทาง (Pilot Plant) และออกกฎหมายส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อชักชวนนักลงทุนทั้งคนไทยและชาวต่างประเทศ ให้จัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่จำเป็นขึ้น ในระหว่าง พ.ศ. 2490 - 2500 จึงมีโรงงานอุตสาหกรรมทางภาคเอกชนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นใหม่นี้ส่วนมากใช้เครื่องจักรอุปกรณ์การผลิตที่ใช้แล้ว ซึ่งต่างประเทศขายให้ในราคาถูก

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในวงการอุตสาหกรรมไทยเกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2501 - 2507) รัฐบาลในสมัยนี้ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศขึ้นเป็นครั้งแรก ตามข้อเสนอแนะของคณะสำรวจเศรษฐกิจซึ่งธนาคารโลกได้ส่งมาทำการสำรวจเศรษฐกิจและจัดทำรายงานไว้ เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขการผลิตด้านการเกษตร และส่งเสริมการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการเรื่องนี้ได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงได้จัดตั้งสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้น ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนมาเป็นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำหรับทำหน้าที่ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจของชาติและติดตามประเมินผลงาน เมื่อ พ.ศ. 2502 และได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับแรกเมื่อ พ.ศ. 2504 โดยกำหนดช่วงเวลาของการพัฒนาไว้ 6 ปี ส่วนฉบับต่อมาได้กำหนดไว้ฉบับละ 5 ปี

3.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม

ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน สอดคล้องและต่อเนื่อง แผนพัฒนาฯ แต่ละแผนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวนโยบายและมาตรการที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

การศึกษาทบทวนถึงแนวทางและนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงเกือบ 30 ปีที่ผ่านมา เพื่อให้เห็นลำดับภาพนโยบายของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อการค้าเนิรกิจการอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทำเลที่ตั้งของอุตสาหกรรม การกระจายตัวของอุตสาหกรรม ประเภทของอุตสาหกรรม หรือการแก้ไขปัญหาอันเกิดจากอุตสาหกรรม เป็นต้น

3.2.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)

เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจไทยในยุคนั้นก่อนการวางแผนพัฒนานั้นตกต่ำมาก เนื่องจากการตกต่ำของราคาสินค้าเกษตรที่ส่งออกนอกประเทศ ตั้งแต่ ปี 2497 เป็นต้นมา ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 1 นี้เองที่เศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัวขึ้นมา เนื่องจากการผลิตได้เพิ่มมากขึ้นและมูลค่าสินค้าส่งออกได้สูงขึ้นเช่นกัน อันเป็นแรงผลักดันให้ระบบเศรษฐกิจเริ่มเข้าสู่ยุคพัฒนาเป็นครั้งแรกอย่างจริงจัง

ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2506 รัฐบาลยุคนั้นได้ใช้โครงสร้างพื้นฐาน (InfraStructure) ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนา เช่น ถนนหนทาง เขื่อน ระบบไฟฟ้า และ โทรคมนาคม เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยไม่ได้สนใจเรื่องการกระจายรายได้ เนื่องจากความเชื่อที่ว่าเศรษฐกิจจะไม่สามารถเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ถ้าขาดการบริการพื้นฐานดังกล่าว อันเป็นตัวช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุน

ในช่วงหลังคือ ระหว่าง พ.ศ. 2507-2509 รัฐบาลได้เน้นหนักไปในด้านส่งเสริมการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชน ซึ่งประเทศไทยได้เริ่มส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศด้วยการประกาศใช้กฎหมายส่งเสริมการลงทุนเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2497 และมีการออกกฎหมายส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2505 ขึ้นหลังจากที่ได้ออกกฎหมายลักษณะนี้แล้วเมื่อ พ.ศ. 2501 การจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนใน พ.ศ. 2503 ได้เป็นปัจจัยหลักที่กระตุ้นการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า เช่น สินค้าอุปโภค บริโภคที่จำเป็นอื่น ๆ โดยมีผลให้อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมขยายตัวถึงร้อยละ 10.2 ต่อปี ภาวะแวดล้อมโลกที่เป็นใจมีส่วนสนับสนุนการส่งออกสินค้าให้ขยายตัวร้อยละ 8.6

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 สิ้นสุดลง อุตสาหกรรมประเภทโรงงานได้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง มีอัตราเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 10.5 ต่อปี ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้เพิ่มขึ้นมาก มีมูลค่าเป็นส่วนถึงร้อยละ 12.2 ของมวลรวมผลิตภัณฑ์ประชาชาติใน พ.ศ. 2509 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2503 ซึ่งมีส่วนเพียงร้อยละ 10.4 ในระยะของแผนพัฒนาฉบับแรกนี้ได้มีการอุตสาหกรรมใหม่เกิดขึ้นหลายชนิดด้วยกัน เช่น การกลั่นน้ำมัน การผลิตยางรถยนต์ การประกอบรถยนต์ การถลุงแร่ดีบุก การผลิตกระดาษ การผลิตแก้วและกระจก การปั่นด้ายและทอผ้า การผลิตยารักษาโรค และอุปกรณ์การก่อสร้าง เป็นต้น ในขณะเดียวกัน อุตสาหกรรมที่มีอยู่เดิม เช่น การผลิตกระสอบ การสีข้าว การผลิตซีเมนต์ ก็ได้ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว เมื่อสิ้น พ.ศ. 2509 มีโรงงานที่จดทะเบียนแล้วทั้งสิ้น 41,212 โรงงานซึ่งรวมทั้งโรงสีข้าวด้วย

3.2.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)

ในช่วงนี้รัฐบาลมีจุดมุ่งหมายที่จะเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมให้ก้าวหน้า เหมาะสมกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร คือ ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน และวัตถุดิบ

ภายในประเทศมากขึ้น โดยเน้นอุตสาหกรรมผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import Substitution) ด้วยการให้สิทธิประโยชน์โดยเฉพาะด้านการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษี เพื่อการผลิตตามประเภทอุตสาหกรรมที่ต้องการส่งเสริม และการคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ

มีการระดมทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีการลงทุนทั้งภายในประเทศและนอกประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้า โดยเน้นการลงทุนในภาคเอกชน ประจวบกับการเกิดสงครามอินโดจีน มีทหารสหรัฐอเมริกามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย เงินดอลลาร์ที่หลั่งไหลเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย คือ การเกิดอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในยุคเดียวกัน ขณะเดียวกันก็เป็นตัวกำหนดที่สำคัญของสังคมไทยในยุคปัจจุบัน คือ สังคมที่มีธุรกิจการค้าเป็นตัวหลักทำให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จนโครงสร้างต่าง ๆ เช่น การคมนาคม การสื่อสาร รองรับไม่ทัน

หลังจากที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 สิ้นสุดลง เศรษฐกิจส่วนรวมขยายตัวถึงร้อยละ 7.2 ขณะที่สัดส่วนการส่งออกต่อผลผลิตรวมในช่วงปลายแผนเพิ่มเป็นร้อยละ 17.4 อุตสาหกรรมโรงงานได้มีการพัฒนาขยายตัวเพิ่มขึ้นอีก มูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้สูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 11.5 ต่อปี และในพ.ศ. 2514 มูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีประมาณ 22,000 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.2 ของมวลรวมผลิตภัณฑ์ประชาชาติ นอกจากการเพิ่มรายได้แล้วการขยายตัวในทางอุตสาหกรรมได้เพิ่มการมีงานทำขึ้นปีละประมาณ 20,000 คน ในปี 2514 แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีจำนวนประมาณ 750,000 คน หรือประมาณร้อยละ 5 ของแรงงานทั้งหมด จำนวนโรงงานที่จดทะเบียนไว้กับกระทรวงอุตสาหกรรมได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละประมาณ 2,300 โรงงาน โรงงานซึ่งตั้งขึ้นใหม่ในระยะเวลาดังกล่าวประมาณร้อยละ 93 เป็นโรงงานขนาดเล็ก มีเงินทุนน้อยกว่า 1 ล้านบาท และมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมครัวเรือนที่มีอยู่ดั้งเดิม

3.2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)

มุ่งที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจในช่วงที่เศรษฐกิจซบเซาและการลงทุนชะงักงัน อันเนื่องมาจากความขัดแย้งในอินโดจีน การแก้ไขผลกระทบทางการเมืองภายในที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลถึง 7 ครั้ง ภาวะความผันผวนของระบบการเงินของโลกที่มีมาตั้งแต่ปี 2514 การตกต่ำลงของค่าเงินดอลลาร์ การเพิ่มระดับราคาสินค้าที่สำคัญในตลาดโลกประเภทอาหารและวัตถุดิบในปี 2515 และวิกฤตการณ์น้ำมันโดยราคาน้ำมันได้เพิ่มขึ้นถึง 4 เท่าตัวในช่วง 3 ปีแรกของแผน ได้ก่อให้เกิดภาวะเงินดิ้งตัวขึ้นทั่วโลกและส่งผลกระทบมาถึงเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก สถานการณ์จึงรุนแรงมากขึ้นเมื่อปรากฏว่ามีความเคลื่อนไหวของผู้ใช้แรงงานบ่อยครั้งในช่วงนั้น อันมีสาเหตุมาจากความไร้เสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 รัฐบาลได้กำหนดแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยมีหลักการสำคัญคือ รัฐจะยึดระบบเศรษฐกิจเสรีเป็นหลัก และนอกจากจะเน้นอุตสาหกรรมส่งออกและอุตสาหกรรมพื้นฐานแล้วยังให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมอื่นด้วย ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมในการขยายอุตสาหกรรมไปยังภูมิภาคมากขึ้น โดยให้การส่งเสริมตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการลงทุนเป็นกรณีพิเศษ

การพัฒนาอุตสาหกรรมเน้นการลงทุนของภาคเอกชน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่ผลิตเพื่อการส่งออกและมีการใช้แรงงานมาก จะได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง ในช่วงปลายของแผน มีการแก้ปัญหาเรื่องเงินทุน ระบบภาษีอากร และบริการของรัฐเพื่อให้เกิดความสนใจในการลงทุน ทั้งนี้เพื่อแก้ไขจุดอ่อนของอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 และ ฉบับที่ 2

ผลของการพัฒนาหลังจากสิ้นสุดการใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวมขยายตัวในอัตราร้อยละ 6.2 โดยเฉลี่ยต่อปี อัตราการขยายตัวของผลผลิตสาขาอุตสาหกรรมเฉลี่ยร้อยละ 8.6 ต่อปี การขยายตัวส่วนใหญ่ในช่วงแรกของแผน (พ.ศ. 2515-พ.ศ. 2517) อันเป็นระยะที่ภาวะตลาดในต่างประเทศอ่อนแอ สินค้าส่งออกหลายประเภทเพิ่มขึ้น เช่น น้ำตาล มีปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นถึง 5 เท่าตัว นอกจากนี้ยังมีผ้าและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง เหล็กและเหล็กแท่ง เครื่องใช้ในบ้านที่ทำด้วยไม้ ตลอดจนอุปกรณ์ไฟฟ้า แต่หลังจาก พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา การผลิตในสาขาอุตสาหกรรมเริ่มได้รับผลกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะการขาดแคลนวัตถุดิบ และการเพิ่มราคาสินค้าเข้าจากภาวะเงินเฟ้อทั่วโลกตลอดทั้งความต้องการของตลาดต่างประเทศและในประเทศลดลง เป็นผลให้การลงทุนในประเทศลดลงทำให้การผลิตในสาขาอุตสาหกรรมขยายตัวในอัตราที่ต่ำลงระหว่าง พ.ศ. 2517-พ.ศ. 2519 โดยมีอัตราเฉลี่ยเพียงร้อยละ 6.2 ต่อปี มูลค่าของผลผลิตอุตสาหกรรมในช่วงของแผนเท่ากับ 35,575 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.3 ของมวลรวมผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ

3.2.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ภาวะเศรษฐกิจโลกโดยทั่วไปตกต่ำ ราคาน้ำมันดิบเพิ่มสูงขึ้นหลายเท่าตัวอย่างรวดเร็ว และประเทศไทยจำเป็นต้องพึ่งพาพลังงานจากต่างประเทศถึงร้อยละ 75 ของการใช้พลังงานทั้งหมดใน พ.ศ. 2524 เป็นผลให้ขาดดุลการค้าเป็นมูลค่าเฉลี่ยต่อปีถึง 45,000 ล้านบาท และอัตราเงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 11.6 โดยเฉลี่ยตลอดช่วงของแผน ขณะที่ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาลต่างมุ่งใช้นโยบายเพิ่มการลงทุนเพื่อรักษาระดับการเจริญเติบโต ซึ่งก่อให้เกิด "สักราชแห่งการใช้จ่ายเกินตัว" สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการใช้จ่ายเกินตัวนี้ คือ การที่ภาครัฐวิสาหกิจไม่สามารถปรับปรุง

อัตราค่าบริการของรัฐวิสาหกิจให้สอดคล้องกับต้นทุนที่สูงขึ้น เนื่องจากราคาดังกล่าวทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องกู้ยืมเงินเพื่ออุดหนุนรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ อย่างมาก และทางการต้องลดค่าเงินบาทลง 2 ครั้ง คือ ร้อยละ 1.1 และ 8.7 ในเดือนพฤษภาคม และเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2524

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 มุ่งที่จะฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจหลังจากวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 1 เน้นการลงทุนภาครัฐบาลเป็นเครื่องมือหลักในการกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญระหว่างทรัพยากรที่มีอยู่กับกลยุทธ์ในการพัฒนา การค้นพบแหล่งพลังงานที่สำคัญของประเทศ คือ น้ำมันปิโตรเลียมและแก๊สธรรมชาติในอ่าวไทย ตลอดจนมีทั้งทะเลและวันออกของภาคใต้ ทำให้มีการกำหนดพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาให้ชัดเจนขึ้น เพื่อเร่งรัดการส่งออกและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลได้มีแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรม คือ เข้าร่วมการลงทุนกับภาคเอกชนในอุตสาหกรรมพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก อุตสาหกรรมปุ๋ย อุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ ให้การสนับสนุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปวัตถุดิบการเกษตรตามภูมิภาค และพัฒนาผลผลิตการเกษตรเป็นวัตถุดิบของภาคอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการส่งออกและลดความสำคัญด้านการให้ความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ สำหรับอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าบริโภคเพื่อทดแทนการนำเข้า เช่น สิ่งทอ ปูนซีเมนต์ อุตสาหกรรมน้ำตาล ประการสุดท้าย สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมอันเป็นการช่วยการจ้างงานและเพิ่มรายได้ด้วยการให้สินเชื่อ การแสวงหาตลาด เช่น อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนเครื่องจักรขนาดเล็ก และอุตสาหกรรมโลหะ

ช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 แม้ว่าเศรษฐกิจไทยได้ก้าวเข้าสู่ปัญหาความไร้เสถียรภาพในด้านภาวะหนี้สิน และไม่สามารถรักษาอัตราการเจริญเติบโตในระดับร้อยละ 7-8 ได้อีกต่อไป แต่การขยายตัวของการผลิตในสาขาอุตสาหกรรมได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 22.9 ของมวลรวมผลิตภัณฑ์ในประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะ 20 ปีที่ผ่านมาทำให้อุตสาหกรรมมีบทบาทต่อเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้นจนใกล้เคียงกับภาคเกษตรกรรม

3.2.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

เป็นช่วงที่เศรษฐกิจกำลังตกต่ำ เนื่องจากเศรษฐกิจโลกไม่ได้ฟื้นตัวตามที่คาดไว้ แต่จากประสบการณ์ปัญหาการใช้ย่ำเกินตัวในช่วงแผน 4 ทำให้รัฐบาลไทยสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยการกำหนดมาตรการทางการคลังที่รัดกุม และใช้มาตรการทางการเงินใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาภาระหนี้ มีการชลอโครงการซึ่งใช้ทุนมากหลายโครงการเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ ผลจากการใช้มาตรการลดการก่อหนี้ต่างประเทศ การปรับราคาค่าบริการรัฐวิสาหกิจรวมทั้งการลดลงของราคาน้ำมันดิบ การปรับค่าเงินตราสกุลสำคัญ ๆ และการลดค่าเงินบาทอีกครั้งร้อยละ 14.8 ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2527 ทำให้ฐานะ

ทางการเงินของประเทศมั่นคงขึ้น

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 จำเป็นที่จะต้องปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมให้มาเน้นการส่งออกมากขึ้น เพื่อช่วยลดการขาดดุลการค้าและนำเงินตราเข้าประเทศมากขึ้น โดยเร่งรัดการส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าขั้นปฐมให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป เช่น อาหารแปรรูป อัญมณี เครื่องประดับ เครื่องเรือน ผลิตภัณฑ์จากยาง หนัง และไม้ ฝ้ายเคียวกันก็เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ วัสดุก่อสร้าง ชิ้นส่วนไฟฟ้า ชิ้นส่วนรถยนต์ จักรยานยนต์ และเครื่องแต่งกายให้ส่งออกได้มากขึ้น กำหนดให้อุตสาหกรรมขนาดย่อมขยายตัวในอัตราสูงกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ฝ้ายเคียวกันก็ให้อุตสาหกรรมในภูมิภาคขยายตัวเร็วกว่าในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยระวางการส่งเสริมการลงทุนเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมที่ขอตั้งใหม่ในบริเวณกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ยกเว้นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่ใช้แรงงานมากที่ตั้งอยู่บริเวณจังหวัดใกล้เคียงกับกรุงเทพมหานคร มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ผลิตพลังงานทดแทน น้ำมันและอุปกรณ์ที่ช่วยในการประหยัดพลังงานน้ำมัน ตลอดจนส่งเสริมให้อุตสาหกรรมเปลี่ยนมาใช้พลังงานอื่นทดแทนพลังงานน้ำมันมากขึ้น

นับได้ว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 เป็นแผนที่หน่วยงานต่าง ๆ มีการดำเนินงานร่วมกันมากขึ้น การดำเนินนโยบายรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินที่รัดกุม ทำให้ประเทศไทยสามารถผ่านพ้นวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจมาได้ แม้ว่าเศรษฐกิจโดยรวมจะขยายตัวเฉลี่ยเพียงประมาณร้อยละ 4.9 ต่อปี หรือประมาณสองเท่าของอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก

3.2.6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)

หลังจากได้ประกาศใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มาเป็นเวลากว่า 3 ปี ของแผนแล้ว ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ ระบบเศรษฐกิจไทยได้ขยายตัวก้าวหน้าเกินกว่าเป้าหมายที่คาดไว้อย่างมากและยังคงสามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจไว้ได้ ซึ่งนับว่าเป็นผลมาจากที่ได้เริ่มวางแผนพื้นฐานการแก้ปัญหาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 กล่าวคือ การดำเนินนโยบายรักษาวินัยทางการเงินและการคลัง การเร่งรัดการส่งออก การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ และความสามารถปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของโลกมากขึ้น ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศมีการกระจายการผลิตที่สมดุลขึ้น ทั้งทางด้านเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ ราคาที่ดินที่ปรับตัวสูงขึ้นจากการกว้านซื้อเพื่อเก็งกำไร เป็นผลให้ประชาชนหลายกลุ่มมีอำนาจซื้อที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายมากขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวในระดับสูง

แนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรม ยังคงต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 โดยรัฐได้กำหนดแนวทางพัฒนาอุตสาหกรรมคือ ส่งเสริมอุตสาหกรรมการส่งออก โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมการเกษตร ที่มีู่ทางการส่งออกสูงสามารถทดแทนการนำเข้ารวมทั้งขยายฐานการผลิตไปสู่สินค้าใหม่ ๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมไม้ และผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ และอุตสาหกรรมสิ่งทอ รัฐจะเน้นการเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมวิสาหการเพื่อเป็นฐานอุตสาหกรรมอื่นในระยะยาว โดยเฉพาะงานโลหะ และอุตสาหกรรมประกอบผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอุปกรณ์สื่อสารคมนาคม ขณะเดียวกันก็มุ่งสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมและอุตสาหกรรมในภูมิภาค รวมทั้งส่งเสริมเทคโนโลยีซึ่งถึงระดับหมู่บ้าน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ได้กำหนดเป้าหมายให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ต่อปี แต่ในช่วง 3 ปีแรก ของแผนปรากฏว่าระบบเศรษฐกิจไทยได้ขยายตัวถึงร้อยละ 8.4 ในพ.ศ. 2530 และขยายตัวต่อเนื่องใน พ.ศ. 2531 สูงถึงร้อยละ 12 และเป็น 13.2 ในพ.ศ. 2532 ตามลำดับ ทำให้มีการปรับปรุงเป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ในช่วง พ.ศ. 2532 - 2534 จากร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 7.5 ทั้งนี้เป็นผลโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจมาสู่ระบบที่มีอุตสาหกรรมและการบริการเป็นตัวนำในการพัฒนามากขึ้น การขยายตัวทางเศรษฐกิจดังกล่าวยังช่วยคลี่คลายปัญหาการว่างงาน ซึ่งเรื้อรังมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ให้ลดความรุนแรงลง ฐานะการคลังของประเทศมีเสถียรภาพดีขึ้น เนื่องจากสามารถจัดเก็บรายได้เกินเป้าหมายที่วางไว้ ทำให้ยอดดุลงบประมาณของประเทศเกินดุลเป็นครั้งแรกในรอบ 15 ปี ตลอดทั้งภาระหนี้สินของประเทศ โดยส่วนรวมผ่อนคลายเป็นลง และเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายใหม่จึงมีการเร่งระดมเงินออมและปรับปรุงการลงทุนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม รวมทั้งเร่งรัดการส่งออกให้เป็นไปตามเป้าหมายของกระทรวงพาณิชย์

แม้ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วจะมีผลดีเป็นอย่างมาก แต่ก็มีปัญหาติดตามมาด้วย โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนบริการพื้นฐาน และกำลังแรงงานช่างฝีมือที่จะรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจขั้นระดับสูง การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลกที่มีการกีดกันทางการค้าจากต่างประเทศมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดโลก จึงได้มีการพิจารณาปรับปรุงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน โดยมีเป้าหมายที่จะรักษาการเจริญเติบโตในระดับสูงต่อไป พร้อมกับมีการมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และให้การขยายตัวดังกล่าวกระจายออกไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ โดยเน้นการขยายและเพิ่มขีดความสามารถของโครงสร้างบริการพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์พร้อมกับฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมที่เสื่อมโทรม รวมทั้งการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาคและชนบทให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

3.2.7 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

ในวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2531 ดร.เสนาะ อุนากุล เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ตำแหน่งในขณะนั้น) ได้อภิปรายในหัวข้อ "ทิศทางเศรษฐกิจไทยในศตวรรษการเปลี่ยนแปลง" โดยได้กล่าวถึงแนวทางและเนื้อหาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 พอสรุปได้ดังนี้

การวางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 แตกต่างจากแผนที่ผ่านมา ซึ่งเน้นกรอบเศรษฐกิจมหภาค เน้นการส่งเสริมการลงทุน การส่งออกและการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจส่วนรวมแต่ยังไม่ได้ส่งผลมาถึงประชาชน แต่การวางแผนฉบับนี้ จะใช้กรอบเศรษฐกิจศาสตร์ที่เน้นการกระจายรายได้ เป็นหลักให้ส่งผลต่อประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์ของแผนดังนี้

- รักษาอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศให้อยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่องไปในทศวรรษหน้า

- รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง

- กระจายรายได้และกระจายผลการพัฒนา จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่ยังคือโอกาสอย่างทั่วถึง

- ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนรวมทั้งการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

แนวโน้มในอนาคตของธุรกิจไทยจะเปลี่ยนจากการพึ่งพาสินค้าเกษตรเป็นสินค้าอุตสาหกรรมและการบริการ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 สัดส่วนของประชากรที่เกี่ยวข้อกับการเกษตรจะลดลงจาก 68% เหลือ 48% ขณะที่อุตสาหกรรมและการบริการจะเพิ่มขึ้นจาก 32% เป็น 52%¹ ซึ่งบุคคลากรจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างดังกล่าว

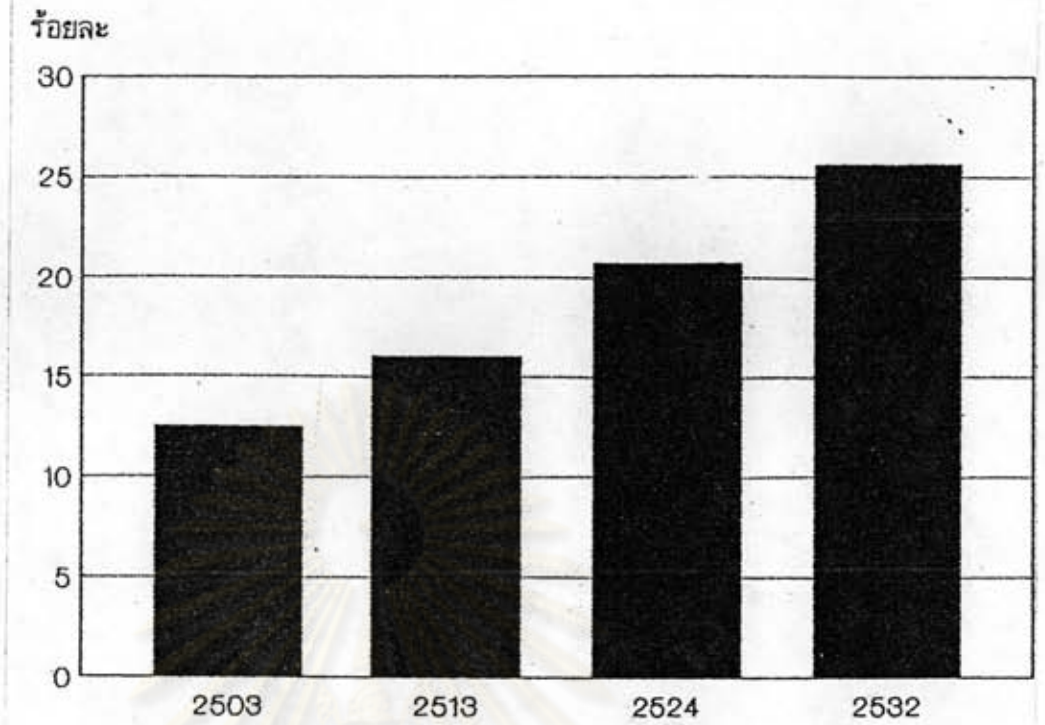
เป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมนั้น ตั้งเป้าว่าควรขยายในอัตราร้อยละ 9% ต่อปี ส่วนภาคอุตสาหกรรมควรขยายตัวในอัตราร้อยละ 9.3% ซึ่งหากมีการขยายตัวในอัตราดังกล่าว ส่วนแบ่งของภาคอุตสาหกรรมต่อมวลรวมผลิตภัณฑ์ประชาชาติในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ควรเป็น 29% ซึ่งในปัจจุบันมีค่าประมาณ 23% โดยมีนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมคือ

¹ตำนานธุรกิจไทย, หน้า 30.

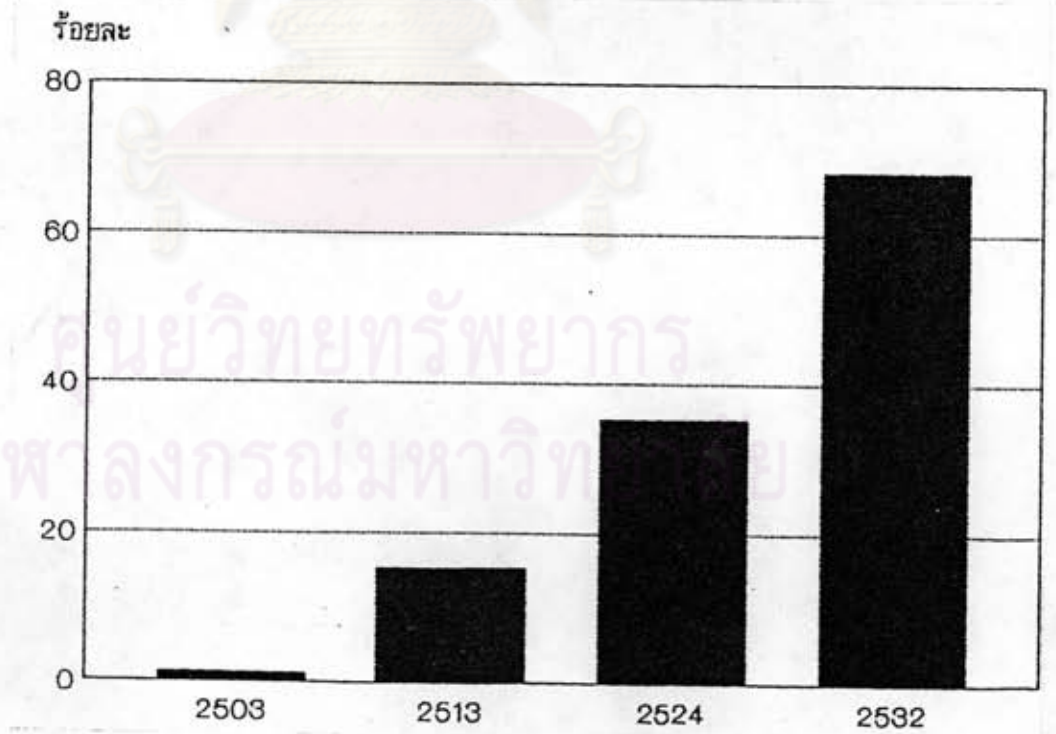
1. ทบทวนนโยบาย บทบาทและลักษณะการลงทุนทางอุตสาหกรรม กล่าวคือ
 - มุ่งใช้มาตรการภาษีเป็นการทั่วไปมากขึ้น และลดมาตรการด้านสิทธิประโยชน์แก่อุตสาหกรรมบางประเภทลง
 - กำหนดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าสำเร็จรูป ขึ้นส่วนและวัตถุดิบให้แตกต่างกันตามความเหมาะสม
 - หลีกเลี่ยงการใช้มาตรการควบคุมและจำกัดการนำเข้า และการจัดตั้งหรือขยายกำลังการผลิตให้มาก
 - เร่งประกาศการใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มและการส่งเสริมการลงทุน
2. เร่งกระจายอุตสาหกรรมไปยังภูมิภาคและพื้นที่เศรษฐกิจ โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งตะวันออก และบริเวณชายฝั่งภาคใต้อย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ แรงงานและทางเศรษฐกิจ
3. แก้ไขการขาดแคลนแรงงานด้านการผลิตและการจัดการ โดยการพัฒนาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในภาคอุตสาหกรรมให้มากขึ้น
4. ป้องกันควบคุมและแก้ไขปัญหาล้างแวลด้อมที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรม

3.3 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

ความเพียรพยายามของรัฐในการที่จะพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมของประเทศที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ซึ่งถ้าพิจารณาจากรายได้ประชาชาติของประเทศจะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติในประเทศ (GDP) ได้เพิ่มมูลค่าขึ้นจาก 54.0 พันล้านบาทในปี 2503 เป็น 136.1 พันล้านบาท ในปี 2513 เป็น 315.1 พันล้านบาทในปี 2531 การที่ผลิตภัณฑ์ประชาชาติในประเทศได้เพิ่มสูงขึ้นมากในช่วงเกือบ 30 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เนื่องมาจากมูลค่าการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมต่อมวลรวมผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศมีสัดส่วนสูงขึ้นคือ ในปี 2503 ร้อยละของมูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติในประเทศที่เกิดจากอุตสาหกรรมเท่ากับ 12.5 และได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.0 ในปี 2513 ร้อยละ 20.7 ในปี 2524 และร้อยละ 25.6 ใน พ.ศ. 2532 ตามลำดับ ในขณะที่มูลค่าการผลิตทางการเกษตรเริ่มมีแนวโน้มลดลง และหากจะพิจารณาจากรายได้ของประชากรและมูลค่าการส่งออก ก็ชี้ให้เห็นถึงบทบาทการผลิตภาคอุตสาหกรรมเช่นกัน กล่าวคือ ในพ.ศ. 2519 คนที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมมีรายได้เฉลี่ยประมาณ ปีละ 44,215 บาท ต่อคน ในขณะที่คนทำงานในภาคเกษตร มีรายได้เฉลี่ยเพียงปีละ 7,113 บาทต่อคน นอกจากนั้นในระยะเวลาที่ผ่านมาสินค้าอุตสาหกรรมไทย ก็ได้มีการส่งออกไปขายยังต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ที่สำคัญได้แก่สินค้าประเภท รองเท้า ผลิตภัณฑ์พลาสติก ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เซรามิก อัญมณีและเครื่องประดับ

แผนภูมิ 3.1 แสดงร้อยละของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติสาขาอุตสาหกรรม

แผนภูมิ 3.2 แสดงร้อยละของมูลค่าสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกจากมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมด

ฯลฯ มูลค่าสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกในปี 2503 คิดเป็นร้อยละ 1.3 ของมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งสิ้น แต่ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.3 ในปี 2513 ร้อยละ 35.35 ในปี 2524 และร้อยละ 68.3 ในปี 2532 โดยมีตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น กลุ่มประเทศในเอเชียและในทวีปยุโรป

3.4 แนวโน้มการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย

นับตั้งแต่ยุคทองของเศรษฐกิจไทยที่ดำเนินต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ถูกสะกดลงเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ในอ่าวเปอร์เซียซึ่งเริ่มเมื่อ วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2533 อันก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจทั่วโลก โดยเฉพาะระดับราคาน้ำมันดิบที่สูงขึ้นกว่าเท่าตัวในระยะเวลาเพียง 2 เดือน จากประมาณ 16-17 ดอลลาร์/บาเรล มาเป็น 40 ดอลลาร์/บาเรล ในช่วงปลายเดือนกันยายน แม้ว่าวิกฤตการณ์ในอ่าวเปอร์เซียซึ่งภายหลังได้กลายสภาพมาเป็นสงคราม จะสิ้นสุดลงไปแล้ว เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2534 และเศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มว่าจะฟื้นฟຶงขึ้น เนื่องจากราคาน้ำมันที่ลดต่ำลงหลังจากสงครามสิ้นสุด แต่สถานการณ์ทางการเมืองของไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลอย่างกระชั้นชิด ส่งผลให้การเติบโตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศไทยชะลอตัวลง แต่ก็คาดว่าสภาวะดังกล่าวจะเกิดขึ้นในระยะสั้นคือประมาณ 1-2 ปี เท่านั้น เนื่องจากในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2530 ถึงกลางปี พ.ศ. 2533 เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวในอัตราที่สูงมาก ประกอบกับนโยบายรัฐบาลที่สนับสนุนให้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในระบบเศรษฐกิจ ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจไทยมีความแข็งแกร่งและคล่องตัวกว่าในอดีตมาก

จากสถานการณ์ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นโอกาสการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยได้ว่า ยังมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอยู่ต่อไป โดยเฉพาะการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม การค้าของไทยที่เปิดกว้างเข้าสู่เศรษฐกิจนานาชาติมากขึ้น การขยายตัวของตลาดการค้าในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก การขยายกำลังซื้อของประชาชนในประเทศรวมถึงการบูรณะประเทศในวันออกกลางหลังจากสงครามล้วนเป็นการสร้างโอกาสต่อการขยายฐานสินค้าอุตสาหกรรมให้เติบโตต่อไปในช่วง 4-5 ปี ข้างหน้า

3.5 สรุป

อุตสาหกรรมในประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย แต่อยู่ในรูปของหัตถกรรมในครอบครัว หลังจากมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2504 อุตสาหกรรมไทยก็พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ ตามกรอบนโยบายที่รัฐบาลจัดวางไว้

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 และ ฉบับที่ 2 รัฐบาลมี

นโยบายเน้นอุตสาหกรรมที่ทดแทนการนำเข้า อันเป็นผลให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ขึ้นหลายชนิด ส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคที่จำเป็นต่าง ๆ และนับแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 เป็นต้นมา รัฐบาลได้ให้ความสำคัญแก่อุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการส่งออก โดยเฉพาะที่ใช้แรงงานมาก ผลจากวิกฤติการณ์น้ำมันครั้งที่ 1 เป็นเหตุให้ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ภาครัฐบาลต้องเข้าร่วมการลงทุนกับภาคเอกชน ในอุตสาหกรรมพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมเพื่อเป็นแหล่งจ้างงาน และเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 รัฐบาลได้เร่งรัดการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าขั้นปฐมให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป ตลอดจนเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกที่มีอยู่เดิมให้ส่งออกได้มากขึ้น และกำหนดให้มีการส่งเสริมการลงทุนในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ

หลังจากสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 โครงสร้างอุตสาหกรรมและฐานะทางการเงินของประเทศมั่นคงขึ้น ประกอบกับเศรษฐกิจโลกที่เอื้ออำนวย ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงกว่าเป้าหมายที่คาดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ซึ่งยังคงนโยบายที่เน้นการส่งออกพร้อมกับการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ

จากการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ผ่านมา มีผลให้มูลค่าการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมต่อมวลรวมผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศมีสัดส่วนสูงขึ้น จากร้อยละ 12.5 ใน พ.ศ. 2503 มาเป็นร้อยละ 25.6 ใน พ.ศ. 2532 และจากวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ที่จะรักษาอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้อยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้อุตสาหกรรมไทยมีแนวโน้มที่จะเติบโตต่อไปในอนาคต

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่กล่าวมาข้างต้นนี้ หอที่จะทำให้เห็นแนวทางและภาพรวมของพัฒนาการอุตสาหกรรมในอำเภอพระประแดงได้อย่างกว้าง ๆ ซึ่งในส่วนนี้จะทำการศึกษาในบทต่อ ๆ ไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย